Розділ 4

Музична педагогіка і виконавство

УДК 785.82

Ольга Зав'ялова

ВІОЛОНЧЕЛЬНЕ АНСАМБЛЕВЕ МИСТЕЦТВО У КОНТЕКСТІ НАУКОВОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

Актуальність. Загальне піднесення віолончельного мистецтва у XX ст. викликає інтерес до історії інструмента, формування виконавської школи та концертно-віртуозних традицій в Україні. Особливу увагу привертає галузь віолончельної ансамблевої творчості, як основної форми функціонування віолончелі на рівні певної субкультури у вітчизняній музиці. Поряд з цим, пов'язане з цією тематикою коло проблем (стильова еволюція, становлення виконавської культури, створення камерно-ансамблевого віолончельного репертуару тощо) не отримали належного висвітлення у вітчизняному музикознавстві. Не дістала будь-якого ґрунтовного аналізу й науково-методична література з цих питань. Отже, аналіз та узагальнення існуючих науково-теоретичних напрацювань щодо розвитку віолончельного ансамблевого мистецтва в Україні є необхідним для вирішення зазначених питань.

Мета статті – висвітлити музикознавчий добуток вітчизняних і зарубіжних дослідників віолончельного мистецтва України; узагальнити науково-теоретичну літературу з проблем вітчизняної ансамблевої музики (за участі віолончелі) та навчально-методичні праці з гри на віолончелі.

В Україні протягом XIX ст. віолончельне мистецтво висвітлювалось епізодично здебільшого у періодиці (інформація про музичне життя, рекламні та концертні оголошення, рецензії та некрологи тощо) й частково у мемуарній літературі (записки, спогади, описи мандрівників тощо). До 20–30-х років XX ст. літературно-публіцистичний напрям змінився на методично-педагогічний (розробки А. Борисяка, Б. Струве та ін.). Пізніше такий матеріал включався як інструктивно-теоретична частина до різних «Шкіл» гри на віолончелі, збірників етюдів, вправ чи уривків труднощів тощо.

У другій половині XX ст. відбулося переакцентування наукових інтересів у площину узагальнення виконавського і педагогічного досвіду видатних представників віолончельного мистецтва. Найбільш ґрунтовно ці питання розкрив у 50-х роках XX ст. у Росії Л. С. Гінзбург в «Історії віолончельного мистецтва» [1]. Перша книга Л. Гінзбурга «Віолончельна класика» і четверта – «Зарубіжне віолончельне мистецтво XIX–XX ст.» – це нариси з історії виникнення віолончелі та розвитку західноєвропейського віолончельного мистецтва XVII–XVIII ст. та виконавської, педагогічної й композиторської діяльності зарубіжних віолончелістів XIX–XX ст. Значний інтерес становлять есе, присвячені творчості видатних віолончелістів – Л. Боккеріні, Б. Ромберга, А. Ф. Серве, П. Казальса та ін.

У другій і третій книгах розглядається розвиток російського віолончельного мистецтва (від витоків до 1917 року). У розділі «Народні витоки віолончельного мистецтва у Росії» цікавим є зауваження щодо інструментального складу одного з перших записів ансамблевих творів – «Finitur Dum'и» (1583). За думкою автора, цей твір, розрахований на виконання «польськими» скрипками, став предтечею квартетного жанру, оскільки стрій басової відповідав віолончельному (Gda або Fcg), а її функціональним призначенням звичайно було виконання супроводу [1, Кн. 2, с. 156].

Л. Гінзбург певною мірою висвітлив ансамблеве музикування України і творчість віолончелістів-співвітчизників А. Галенковського, М. Голіцина, В. Кологривова, П. Селецького, А. Стороженка та ін. Автором зроблений цікавий аналіз віолончельної сонати з фортепіано І. Лизогуба (тривалий час твір був забутий і тільки у 1949 році у Москві був виданий за редакцією Л. Гінзбурга й виконаний Г. Козолупо-

вою [1, Кн. 3, с. 472]). Поряд з композиторською творчістю видатних російських віолончелістів другої половини XIX – початку XX ст. (зокрема К. Ю. Давидова – фундатора петербурзької віолончельної школи), проаналізовано віолончельні композиції М. Букиника, Р. Глієра та Ф. Якименка, які певний час мешкали в Україні.

Процес запровадження й поширення віолончелі в Україні висвітлений у зазначеній праці Л. Гінзбурга, а також у І. Ямпольського [2], деякою мірою у К. Квитки [3] та Г. Хоткевича [4]. Вивчення особливостей формування виконавської технології й специфіки інструмента можливо шляхом вивчення методики гри на віолончелі, яку в радянський період розробляли А. Борисяк [5], Ю. Полянський [6], Р. Сапожников [7], Б. Струве [8].

У музикознавстві останніх десятиліть XX ст. спостерігається зростання інтересу до теоретичного осмислення практичного досвіду, накопиченого у віолончельному мистецтві. Розвиток віолончельного виконавства частково обґрунтований у монографіях О. Червової «В. С. Червов» [9], О. Щелкановцевої «Валентин Фейгін та його час» [10], у біографічних дискурсах В. Кулікової «Ю. О. Полянський» [11], В. Сумарокової «В. С. Червов» [12] та К. Шамаєвої «С. В. Вільконський» [13]. Деякі проблеми виконавського мистецтва порушено в статтях В. Червова [14], в дослідженнях О. Щелкановцевої [15] та О. Зав'ялової [16].

Особливості розвитку саме українського віолончельного мистецтва на етапі генезису розкрито в багатьох статтях та монографії «Віолончель у камерно-ансамблевій культурі України» О. Зав'ялової [17]. Увагу приділено особливостям періодизації вітчизняної камерно-ансамблевої культури, в русі якої проходило формування віолончельного виконавства; взаємозв'язкам і взаємовпливам української та зарубіжної віолончельної музики; специфіці національного, периферійного, явищам професіоналізації, інституціоналізації, регіональності у віолончельному мистецтві України. Стрижневе питання – розвиток стильових тенденцій у віолончельній ансамблевій творчості кінця XVIII–XIX ст. – обумовило звернення до стилів сентименталізму, класицизму, романтизму, мистецтва бідермеєру та ін.

Наукові інтереси дослідників початку XXI ст. – Ю. Білоусової, О. Веселіної, М. Кононової, Н. Лаврик, В. Ларчікова, В. Сумароко-

вої –торкаються здебільшого теоретичних проблем сучасного віолончельного виконавства. Так, у навчальному посібнику «Сучасне віолончельне мистецтво: естетика, теорія, практика» [18] – результаті їх сумісної праці – віолончельне мистецтво висвітлюється у площинах трактування композиторської творчості, виконавських інтерпретацій, слухацького сприйняття. Розглянуті твори «аналізуються в методичному ракурсі з використанням відповідного музично-історичного матеріалу, хронології XX – початку XXI століть, естетичних теорій, аналітичних досліджень» [18, с. 4].

Становлення ансамблевих жанрів української віолончельної музики йшло на теренах камерно-інструментального мистецтва, якому присвячені відповідні розділи «Історії української музики» та деяких авторських посібників. Так, у першому томі «Історії української музики» [19] у розділі «Інструментальна музика» (М. Степаненко, Б. Фільц) проаналізовані фортепіанний Квінтет і Концертна симфонія Д. Бортнянського [19, Т. 1, с. 307–308] та Соната для віолончелі і фортепіано [19, Т. 1, с. 303] І. Лизогуба. Однак ці твори отримали дещо побіжну характеристику.

У другому томі першого видання у розділі «Камерно-інструментальна музика» (І. Зінків) такий самий підхід відзначається стосовно камерно-інструментальної творчості М. Лисенка (струнні Квартет та Тріо) та І. Рачинського (два фортепіанних тріо та струнні квартети). Дуже знаменним є акцентування уваги на формуванні національного підґрунтя ансамблевої музики. Зокрема аналіз творчості М. Лисенка дістає висновку, що «композитор свідомо прагнув створити на основі засвоєння досягнень західноєвропейської музики самобутні, національно визначені, глибоко народні зразки камерної ансамблевої літератури» [19, Т. 2, с. 296].

Більш ґрунтовно аналіз струнних квартету і тріо М. Лисенка зроблений у другому виданні тому, де камерно-інструментальна творчість засновника української музики визнається вершиною «формування національного стилю в камерно-ансамблевих жанрах» [19, Т. 2-а, с. 376]. Але поза увагою авторів залишились інструментально-ансамблеві твори інших композиторів, які тоді проживали в Україні (Ф. Блуменфельд, К. Бюхнер, В. Золотарьов, Р. Пфеніг). В третьому томі «Історії української музики» (кінець XIX – поча-

ток XX ст.) у розділі камерно-інструментальної музики (О. Костюк, А. Калениченко) основну увагу приділено фортепіанному тріо та струнному квартету, а віолончельні сонати Ф. Якименка та Л. Лісовського, створені на початку XX ст., не згадуються.

В четвертому томі (1917–1941) у розділі «Камерно-інструментальні ансамблі» (А. Калениченко) розглядаються також переважно великі ансамблеві жанри (тріо, квартет, квінтет). При тому один з найзначніших українських ансамблів – віолончельна соната В. Косенка, отримує незначну характеристику [19, Т. 4, с. 274]. Побіжно торкаються автори й іншого дуже вагомого твору – віолончельної сонати В. Барвінського, а сонатні твори для віолончелі Б. Кудрика, М. Рославця, Л. Ніколаєва зовсім не зазначені.

Зовсім незначне місце в композиторській творчості займали віолончельні ансамблі з фортепіано в 1941–1958 роках. Відповідно й в розділі «Музика для камерно-інструментального ансамблю» у п'ятому томі висвітлюються здебільшого жанри струнного квартету, фортепіанного тріо, скрипкової сонати тощо. Отже, створити більш-менш повну панораму розвитку українського віолончельного ансамблевого мистецтва на основі поданих матеріалів дуже складно.

Дещо аналогічним є викладення матеріалу в «Історії української музики» Л. Корній [20]. Основним завдання посібника є «вивчення особливостей ***музично-історичного*** процесу з виявленням специфіки кожного історичного періоду». Зокрема матеріал другої частини підручника включає відомості щодо створення Квінтету і Концертної симфонії Д. Бортнянського та музичний аналіз цих творів [20, Т. 2, с. 290–295]. У третій частині висвітлено стильову еволюцію романтизму в українській музиці XIX ст. та подано аналіз сонати І. Лизогуба [20, Т. 3, с. 95–96]. Однак, струнні квартет і тріо М. Лисенка, хоча й визнаються вершиною розвитку українського камерно-інструментального мистецтва XIX ст., детального аналізу в праці Л. Корній не отримали.

Характеристику камерно-ансамблевої культури України та аналіз деяких творів містять окремі розвідки М. Боровика [21], Н. Дикої [22], О. Коменди [23], А. Литвиненко [24], Н. Савицької [25], Т. Слюсар [26], Г. Суворовської [27] та ін. Найбільш розгорнутою є праця

М. Боровика, де розглянуті віолончельна соната та «Класичне тріо» В. Косенка. Однак і тут основну увагу приділено масштабнішим за складом ансамблям. Крім того, розвиток камерно-ансамблевої культури фрагментарно висвітлений в статтях і розробках О. Васюти [28], Г. Локощенка [29], Ю. Лошкова [30] та ін.

Тенденції відродження національного культурного доробку на межі XX–XXI ст. позначились на активізації музикознавчого інтересу до камерно-ансамблевої творчості. Питанням пошуків втраченої камерно-ансамблевої спадщини присвячені проблемні статті О. Давидової [31], О. Лебедєвої [32], Н. Толошняк («До 110-річчя від дня народження Б. Кудрика») та ін. Зокрема камерно-інструментальній творчості В. Барвінського, відтворення й виконання якої стало можливим тільки після реабілітації митця, присвячена стаття Р. Миськo-Пасічник [33], дисертаційне дослідження Г. Жук [34] та ін.

Матеріали, що розкривають специфіку музичного розвитку в різних культурних центрах країни, подані у працях О. Зінкевич [35], Л. Кияновської [36], О. Кононової [37], М. Кузьміна [38], С. Людкевича [39], Л. і Т. Мазепів [40], Й. Миклашевського [41], П. Сокальського [42], М. Черепанина [43] та ін. Цінні факти з історії ансамблевої культури зібрав Д. Щербаківський [44], а про тогочасний стан розвитку віолончельного мистецтва можна дізнатися з критично-публіцистичних статей С. Людкевича та П. Сокальського (безпосередніх організаторів музичного життя на місцях). У праці М. Кузьміна, поряд із загальною характеристикою музичного життя Києва, розглядається життєвий і творчий шлях віолончелістів Й. Галенковського, П. Селецького, А. Стороженка.

Великий масив матеріалу з історії ансамблевої культури й віолончельного мистецтва у зазначених центрах, а також щодо творчої діяльності видатних українських композиторів і віолончелістів містять ювілейні видання до річниць створення консерваторій чи інших закладів, краєзнавчі дослідження й довідники. Цікаву інформацію про поширення ансамблевого мистецтва можна вилучити з історичних періодичних видань (зокрема з журналу «Київська старовина», де часто друкувались мемуари та спогади).

Висновки. Таким чином, аналіз наукової літератури стосовно розвитку віолончельного мистецтва в Україні підтверджує недостатню

теоретичну розробку з питань історії, становлення специфіки інструмента та виконавських традицій, розвитку української віолончельної ансамблевої музики тощо. Отже, коло проблем вітчизняного віолончельного ансамблевого мистецтва має широкі перспективи для подальших наукових пошуків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Гинзбург Л. С. История виолончельного искусства / Л. С. Гинзбург. В 4-х кн. Кн. 1 : Виолончельная классика. — М.–Л. : Музгиз, 1950. — 512 с. ; Кн. 2 : Русское виолончельное искусство до 60-х годов XIX века. — М. : Музгиз, 1957. — 579 с. ; Кн. 3 : Русская классическая виолончельная школа (1860–1917). — М. : Музыка, 1965. — 617 с. ; Кн. 4 : Зарубежное виолончельное искусство XIX–XX веков. — М. : Музыка, 1978. — 407 с., ил., нот.*
2. *Ямпольский И. Русское скрипичное искусство / И. Ямпольский : Очерки и материалы. — М.–Л. : Госмузиздат, 1951. — 516 с., нот.*
3. *Квитка К. Избранные труды / К. Квитка. В 2-х т. Т. 2. / Сост. и коммент. В. Л. Гошовского ; Общ. ред. П. Г. Богатырева. — М. : Сов. композ., 1973. — 423 с., ил., нот.*
4. *Хоткевич Г. Музичні інструменти українського люду / Гнат Хоткевич. — Харків : 2002. — 288 с.*
5. *Борисяк А. Метод органического развития примов игры на виолончели / Борисяк А. — М., 1934. — 89 с.*
6. *Полянский Ю. Метод как целостное понятие и практическая педагогика / Ю. Полянский // Зі спадщини майстрів. Наук. вісник. Вип. 30. Кн. 1. / Зб. ст. Упор. К. І. Шамаєва. — К. : МКМУ, НМАУ, 2003. — С. 196–209.*
7. *Сапожников Р. Гаммы, арпеджио, интервалы для виолончели (система упражнений) / Р. Сапожников. — М. : Госмузиздат, 1963. — 85 с.*
8. *Струве Б. Пути начального развития юных скрипачей и виолончелистов / Б. Струве. Изд. 2-е. — М. : Госмузиздат, 1952. — 86 с.*
9. *Червова Е. А. Вадим Сергеевич Червов («Поклониться памяти») / Е. А. Червова. — К. : Феникс, 2012. — 320 с.*
10. *Щелкановцева Е. М. Валентин Фейгин и его время / Е. М. Щелкановцева : Монографический очерк. — Х. : Изд. дом «Райдер», 2003. — 240 с., ил.*
11. *Кулікова В. Полянський Ю. О. / Кулікова В. // Зі спадщини майстрів. Науковий вісник. Вип. 30. / Зб. статей. Кн. 1. Упор. К. І. Шамаєва. — К. : МКМУ, НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2003. — С. 280.*

12. Сумарокова В. Червов В. С. / В. Сумарокова // Зі спадщини майстрів : Науковий вісник. Вип. 30. Кн. 1. Зб. ст. / Упор. К. І. Шамаєва. — К. : МКМУ, НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2003. — С. 283–284.

13. Шамаева К. И. Концертная жизнь Киева в 20-е годы (1917–1932) / Кира Ивановна Шамаева. — Дис ... канд. мист-ва. Спец. 17.00.03. Рукопис. — К. : Госконсерватория им. П. И. Чайковского, 1975.

14. Червов В. С. Нотатки про сучасне віолончельне виконавство / В. С. Червов // Українське музикознавство (наук.-метод. щорічник). Вип. 12. — К. : Муз. Україна, 1977. — С. 132–147 ; Червов В. Об интерпретации сюит для виолончели И. С. Баха / В. Червов // Зі спадщини майстрів : Науковий вісник. Вип. 30. Кн. 1. / Зб. ст. Упор. К. І. Шамаєва. — К. : МКМУ, НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2003. — С. 254–268.

15. Щелкановцева Е. Сюиты для виолончели соло И. С. Баха / Е. Щелкановцева. — М. : Музыка, 1997. — 112 с., нот.

16. Завьялова О. К. Виолончельные сонаты Л. ван Бетховена. Жанр, стиль, ансамблевый тип мышления / О. К. Завьялова : Исследование. — К. : НМАУ им. П. И. Чайковского, 1999. — 85 с.

17. Зав'ялова О. К. Віолончель у камерно-ансамблевій культурі України / О. К. Зав'ялова : Монографія. — К. : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ, 2009. — 256 с.

18. Сумарокова В. Г., Білоусова Ю. В. та ін. Сучасне віолончельне мистецтво: естетика, теорія, практика / Сумарокова В. Г., Білоусова Ю. В., Веселіна О. Ю., Кононова М. В., Ларчіков В. В. : Навч. пос. для вищих навч. закл. культури і мистецтв III–IV рівня акредитації. — Одеса : ВМВ, 2009. — 160 с.

19. Історія української музики. В 6 т. Т. 1 : Від найдавніших часів до середини XIX ст. / АН УРСР ІМФЕ ім. М. Т. Рильського / Ред. кол. М. М. Гордійчук, В. В. Кузик, Л. О. Пархоменко. — К. : Наук. думка, 1989. — 448 с. ; Т. 2. / Редкол. : М. М. Гордійчук (гол.) та ін. — К. : Наук. думка, 1989. — 464 с. ; Т. 2 (а). XIX століття. — 2-е вид. : переробл., доп. / Ред. кол. : Г. А. Скрипник (гол.), А. П. Калениченко (заст. гол.) та ін. / Ред. кол. тому : В. В. Кузик (відп. ред.), А. І. Азарова (відп. секр.). — К. : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ, 2009. — 800 с. ; Т. 3. Кінец XIX – початок XX ст. / Редкол. : М. М. Гордійчук (гол.) та ін. / С. Й. Грица, М. П. Загайкевич, А. П. Калениченко та ін. Редкол. тому : М. П. Загайкевич (відп. ред.) та ін. — К. : Наук. думка, 1990. — 424 с. ; Т. 4 : 1917–1941 // Редкол. : М. М. Гордійчук (гол.) та ін. / Ред. кол.

тому Л. О. Пархоменко, О. У. Литвинова, Б. М. Фільц. — К. : Наук. думка, 1992. — 615 с. ; Т. 5 : 1941–1958 / НАНУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського // Автори тому : М. В. Беляєва, Т. П. Булат, М. М. Гордійчук та ін. ; Ред. кол. тому : А. І. Муха (відп. ред.) та ін. — К., 2004. — 500 с., іл.

20. Корній Л. Історія української музики від найдавніших часів до середини XVIII ст. / Лідія Корній : Підручник. Ч. 1. — К.–Х.–Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 1996. — 314 с., нот. ; Ч. 2. Друга половина XVIII ст. — К.–Х.–Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 1998. — 387 с., нот. ; Ч. 3. XIX ст. — К.–Нью-Йорк : Видавництво М. П. Коць, 2001. — 480 с., нот.

21. Боровик М. К. Український радянський камерно-інструментальний ансамбль / М. К. Боровик. — К. : Муз. Україна, 1968. — 102 с., нот.

22. Дика Н. О. Камерно-інструментальний ансамбль в Україні. Творчість і виконавство (1960–1980 рр.) / Дика Ніна Орестівна : Автореф. дис... канд. мист-ва : 17.00.03. ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАНУ. — К., 2001. — 19 с.

23. Коменда О. Творчість М. Рославця в контексті становлення музичного модернізму / Коменда Ольга Іванівна. — Автореф. дис ... канд. мист-ва. — К. : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2004. — 19 с.

24. Литвиненко А. Інструментальне виконавство Полтавщини другої пол. XIX – початку XX ст. // Мистецтвознавчі аспекти славістики. Зб. наук. праць. / Відповід. ред. І. М. Юдкін. — К. : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2002. — С. 81–89.

25. Савицька Н. В. Вікові аспекти композиторської життєтворчості [Тест] : автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства : 17.00.03 / Савицька Наталія Владиславівна ; НМАУ ім. П. І. Чайковського. — К., 2010. — 36 с.

26. Слюсар Т. М. Львівська камерно-інструментальна соната в історико-стильовій парадигмі жанру / Слюсар Тетяна Михайлівна. — Автореф. дис ... канд. мист-ва 17.00.03. — Львів : Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка, 2010. — 18 с.

27. Суворовська Г. Л. Еволюція жанрів в українській камерно-інструментальній музиці / Г. Л. Суворовська // Укр. музикознавство. Вип. 26 : Респ. міжвідомчий наук.-метод. зб. — К. : АН України, 1991. — С. 146–154.

28. Васюта О. Музичне життя Чернігівщини від зародження до кінця XIX ст. / Олег Васюта // Мистецькі обрії'99 : Альманах : Науково-теорет. праці та публіцистика / Академія мистецтв України / Гол. наук. ред. І. Д. Безгін. — К. : КНВМП «Символ-Т», 2000. — С. 123–131.

29. Локощенко Г. Музично-театральна культура Сумщини / Г. Локощенко : Матеріали для уроку вчителям музики, літератури, історії та ін. — Суми : СОІУВ, 1992. — 60 с.

30. Лошков Ю. І. Генеза та становлення диригентського виконавства в Україні / Ю. І. Лошков : Монографія. — Х. : ХДАК, 2007. — 220 с., іл.

31. Давидова О. Маловідомі сторінки української музики (І. І. Рачинський) / О. Давидова // Українське музикознавство. Вип. 28. / Голова ред. кол. Г. І. Ляшенко, ред. М. Головащенко. — К. : НМАУ, 1998. — С. 91–93.

32. Лебедева О. Возвращение Борткевича / О. Лебедева // Зеркало недели / Междунар. обществ.-политич. еженед. — № 52, 25–30 декабря 2004 г.

33. Мисько-Пасічник Р. Камерно-інструментальна музика В. Барвінського в контексті розвитку жанру в Галичині першої третини ХХ ст. / Роксоляна Мисько-Пасічник // В. Барвінський в контексті європейської музичної культури : Статті та матеріали. — Тернопіль : Астон, 2003. — С. 57–62.

34. Жук Г. В. Віолончельна творчість В. Барвінського в контексті розвитку жанру в українській музиці першої половини ХХ століття / Жук Галина В'ячеславівна. — Автореф. дис ... канд.. мист-ва 17.00.03. — Львів : Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка, 2005. — 20 с.

35. Зинькевич Е. Концерт и парк на крутояре / Елена Зинькевич. — К. : Дух і літера, 2003. — 316 с.

36. Кияновська Л. О. Стильова еволюція галицької музичної культури ХІХ–ХХ ст. / Л. Кияновська : Монографія. — Тернопіль : СМП «Астон», 2000. — 339 с.

37. Кононова О. В. Музична культура Харкова кінця ХVІІІ – початку ХХ ст. / О. В. Кононова — Х. : Основа, 2004. — 176 с.

38. Кузьмін М. Забуті сторінки музичного життя Києва / М. Кузьмін. — К. : Муз. Україна, 1972. — 226 с.

39. Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи / С. Людкевич. Т. 1. / Упор., ред., вст. ст. і примітки З. Штундер. — Львів : Дивосвіт, 1999. — 496 с. ; Т. 2. / Упор., ред., перекл., прим. і бібліогр. З. Штундер. — Львів : Дивосвіт, 2000. — 816 с.

40. Мазепа Л., Мазепа Т. Шлях до музичної академії у Львові / Л. Мазепа, Т. Мазепа. Т. 1 : Від доби міських музикантів до Консерваторії. — Львів : Сполом, 2003. — 288 с.

41. Миклашевський Й. М. Музична и театральна культура Харкова кінця XVIII – першої половини XIX ст. / Й. М. Миклашевський. — К. : Наукова думка. 1967. — 160 с.

42. Сокальський П. Вибрані статті та рецензії / П. Сокальський / Упор., вст. ст. та прим. Р. Кулик. — К. : Муз.Україна, 1977. — 176 с.

43. Черепанин М. В. Музична культура Галичини (друга пол. XIX – перша пол. XX ст.) / М. В. Черепанин : Монографія. — К. : Вежа, 1997. — 324 ст.

44. Щербаківський Д. М. Козак Мамай : Мистецько-етнографічні праці / Д. М. Щербаківський. / Упор., передм., коментт. та прим. М. В. Волкової ; За заг. ред. А. П. Ярещенка. — Х. : Факт, 2008. — 512 с. : іл.

Зав'ялова О. К. Віолончельне ансамблеве мистецтво у контексті наукової думки в Україні. У статті аналізується джерельна база з питань віолончельного мистецтва України. Висвітлюється науково-теоретичний добуток вітчизняних і зарубіжних дослідників; узагальнюється музикознавча література з проблем віолончельної ансамблевої музики та навчально-методичні праці педагогів-віолончелістів.

Ключові слова: аналіз літератури, віолончельне мистецтво, камерно-ансамблева музика.

Завьялова О. К. Виолончельное ансамблевое искусство в контексте научной мысли в Украине. В статье анализируется научная база по вопросам виолончельного искусства Украины. Освещается научно-теоретическое наследие отечественных и зарубежных исследователей, обобщается музыковедческая литература по проблемам виолончельной ансамблевой музыки и учебно-методические труды педагогов-виолончелистов.

Ключевые слова: анализ литературы, виолончельное искусство, камерно-ансамблевая музыка.

Zavialova O. K. The cello ensemble art in context of the scientific thought in Ukraine. The article the scientific basis for cello art of Ukraine are analyzed. In this context the scientific and theoretical legacy of domestic and foreign researchers are highlighted, the musicological literature on the cello ensemble music and pedagogical work of the cello teachers are summarized.

Key words: the analyze of the scientific basis, the cello art, the chamber-band music.